EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 09 09
COM(2025) 464 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl pažangos, padarytos įgyvendinant 2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/792, kuriuo nustatoma Ukrainos priemonė, tikslus

1. Įžanga

Reglamentu (ES) 2024/792 nustatyta Ukrainos priemonė (toliau – Priemonė) yra viena iš pagrindinių Europos Sąjungos strategijos, kuria siekiama spręsti uždavinius, su kuriais susiduria Ukraina dėl besitęsiančio Rusijos agresijos karo, masto ir sudėtingumo, priemonė. Sutelkiant ES biudžeto paramą Ukrainai į bendrą paramos mechanizmą, Priemone siekiama 2024–2027 m. Ukrainai suteikti 50 mlrd. EUR nuoseklų, nuspėjamą ir lankstų finansavimą. Pagrindiniai Priemonės tikslai – remti Ukrainos finansavimo poreikius ir atstatymą, sutelkti investicijas ir skatinti reformas, kurių reikia norint tapti ES nare.

Priemonė yra tvirtas ES įsipareigojimas stiprinti Ukrainos atsparumą ir gebėjimą atlaikyti išorės grėsmes, skatinti jos atsigavimą ir sudaryti palankesnes sąlygas siekti darnaus vystymosi ir narystės ES. Priemonė taip pat yra strateginė investicija į stiprią, ekonomiškai gyvybingą Ukrainą, nes tai yra labai svarbu ES stabilumui ir kovai su destabilizuojančia Rusijos įtaka.

Priemonė yra **įrankis, kurį sudaro trys pagrindiniai ramsčiai**.

- **I ramstis.** Ukrainos plane išdėstyta Ukrainos atsigavimo, atstatymo ir modernizavimo vizija ir reformos, planuojamos kaip jos stojimo į ES proceso 2024–2027 m. dalis. Pagal planą Ukrainai turi būti suteikta iki **38,3 mlrd. EUR** paskolų ir dotacijų, kai ji įvykdys ES ir Ukrainos sutartas sąlygas.

- **II ramstis.** Ukrainos investicijų programa remiamos viešosios investicijos, tiesioginės privačiojo sektoriaus operacijos ir per tarpininkus vykdomos nuosavo kapitalo operacijos. Ja suteikiama galimybių ES įsisteigusioms privačioms įmonėms atlikti labai svarbų vaidmenį investuojant į Ukrainos infrastruktūros, energetikos sektoriaus ir pagrindinių pramonės šakų atstatymą. Šios investicijos padės Ukrainai atkurti modernią ir atsparią ekonomiką ir kartu duos ekonominės naudos ES įmonėms.

- **III ramstis.** III ramsčiu daugiausia dėmesio skiriama techninės pagalbos ir paramos priemonių teikimui, kad Ukrainai būtų lengviau suderinti savo teisės aktus su ES teisės aktais ir nuostatomis. Tai, be kita ko, yra gebėjimų stiprinimo iniciatyvos (įskaitant pilietinę visuomenę ir organizacijas, vietos ir regionų valdžios institucijas) ir pagalba Ukrainai įgyvendinant ES narystei būtinas reformas.

Praėjus vieniems Priemonės įgyvendinimo metams **šioje ataskaitoje išsamiai įvertinama pažanga, padaryta įgyvendinant kiekvieną iš trijų ramsčių**. Joje pranešama apie pažangą, padarytą siekiant Ukrainos priemonės reglamente nustatytų tikslų, ir pateikiama pagrindinių laimėjimų pavyzdžių. Joje taip pat aprašoma Ukrainos sukurta valdymo ir kontrolės sistema, priemonės ES finansinių interesų apsaugai užtikrinti, taip pat pirmasis Ukrainos priemonės dialogas su Europos Parlamentu.

Nors Priemonė vis dar yra ankstyvame jos įgyvendinimo etape, jau įrodyta, kad pagal ją gali būti teikiama itin svarbi parama Ukrainai ir kartu skatinamos reformos ir investicijos, prisidėsiančios prie Ukrainos atsigavimo, atstatymo ir modernizavimo. Tai tebėra pagrindinė priemonė, kuria naudodamasi ES gali teikti vidutinės trukmės paramą valstybei ir prisidėti prie vienas kitą stiprinančio ekonomikos atkūrimo ir suderinimo su ES. Sėkmingas įgyvendinimas 2024 m. patvirtina ES ir Ukrainos įsipareigojimą tęsti šį procesą.

Pirmaisiais Priemonės įgyvendinimo metais sutelkta 19,6 mlrd. EUR ES paramos Ukrainai, iš kurios 16,1 mlrd. EUR numatyta pagal Ukrainos planą. Priemonė taip pat prisidėjo prie

vienos didžiausių užsienio investicijų Ukrainoje nuo jos nepriklausomybės, kuria siekiama modernizuoti ir išplėsti Ukrainos telekomunikacijų infrastruktūrą.

Ukrainos investicijų programa taip pat įgyvendinama labai sparčiai. Komisija paskelbė pasirašiusi 1,4 mlrd. EUR ES garantijų ir dotacijų su finansų įstaigomis partnerėmis, kurios gali pritraukti 6 mlrd. EUR investicijų į tokias atstatymo ir modernizavimo sritis kaip energetika ir savivaldybių infrastruktūra. Nuo šių susitarimų sudarymo Ukrainoje jau įvykdytos kelios operacijos. Pagal **III ramstį** 2024 m. Ukrainai skirta techninio bendradarbiavimo priemonė buvo sukurta ir sklandžiai įgyvendinta.

2. Dabartinė Priemonės įgyvendinimo padėtis

2.a. I ramstis. Ukrainos planas

Ukrainos plane pagal Priemonės I ramstį nustatyta **2024–2027 m. valstybei skirta reformų ir investicijų strategija**. Plane išdėstyta vyriausybės vizija dėl atstatymo, modernizavimo ir reformų didžiausią augimo potencialą turinčiuose sektoriuose, kuri yra stojimo į ES proceso dalis. Planą parengė Ukrainos vyriausybė, pasikonsultavusi su Ukrainos parlamentu, Aukščiausiąja Rada ir Ukrainos pilietine visuomene, ir 2024 m. kovo 20 d. jis buvo pateiktas Komisijai. Komisijai teigiamai jį įvertinus[1], 2024 m. gegužės 14 d. Taryba priėmė įgyvendinimo sprendimą[2].

Plane aptariami viešojo administravimo patobulinimai, daugiausia dėmesio skiriant geram valdymui, žaliajai pertvarkai, teisinės valstybės principo laikymuisi ir kovai su korupcija ir sukčiavimu. Plane siūlomos reformos apima 15 sričių, įskaitant energetiką, žemės ūkį, transportą, žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, žmogiškąjį kapitalą, taip pat valstybės valdomas įmones, verslo aplinką, viešuosius finansus ir decentralizaciją.

1 pav. Ukrainos plano skyriai

Tarybos įgyvendinimo sprendime dėl Komisijos teigiamo Ukrainos plano vertinimo patvirtinimo nustatytas tvarkaraštis su sąlygomis (t. y. kokybiniais ir kiekybiniais rodikliais), kurias Ukraina turi įvykdyti kiekvieną ketvirtį iki 2027 m. IV ketv. Šios sąlygos atspindi pažangą, padarytą įgyvendinant plane Ukrainos pasiūlytas investicijas ir reformas.

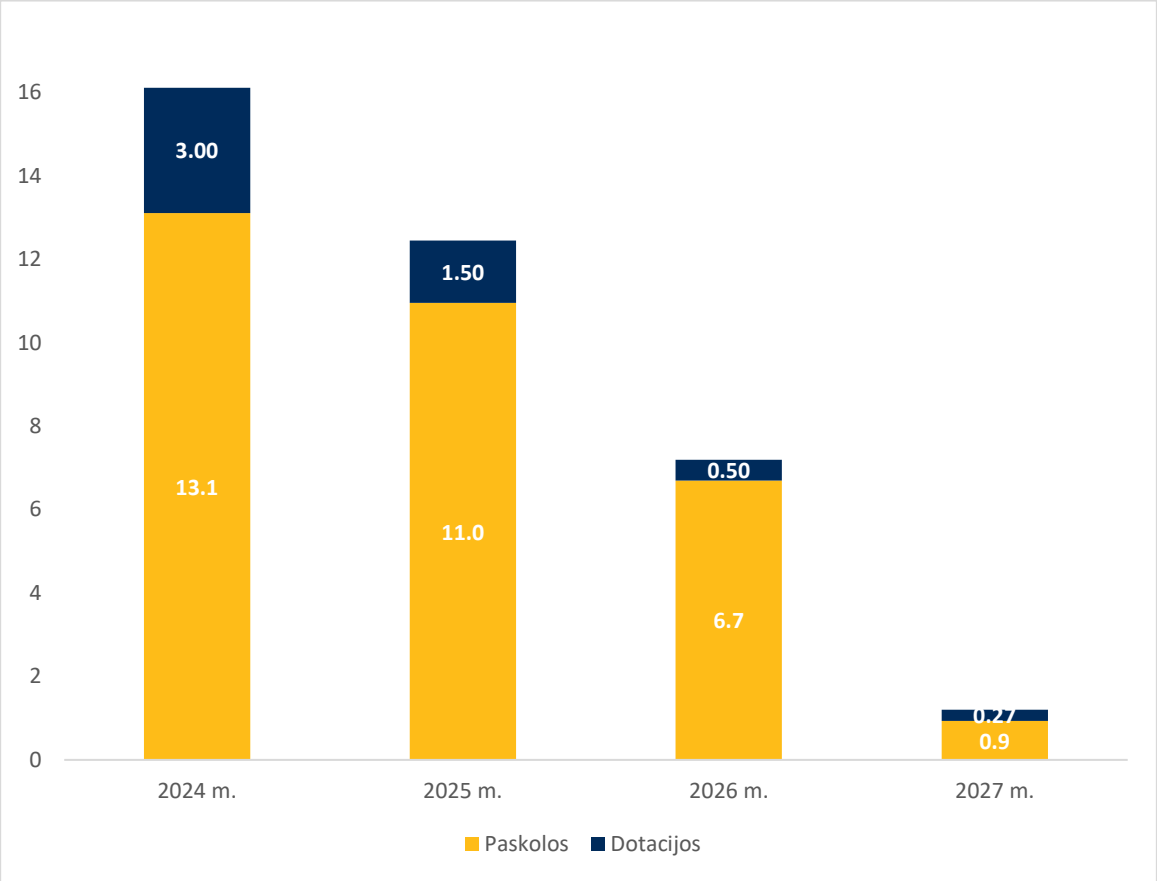
[1] COM(2024) 172 *final*.
[2] Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2024/1447.

Komisija įvertino, kad **Ukrainos plane numatytos reformos ir investicijos turi didelį potencialą skatinti augimą, išlaikyti makroekonominį stabilumą, pagerinti fiskalinę padėtį ir sustiprinti Ukrainos stojimo į ES kelią**. 2024 m. balandžio mėn. vertinant planą apskaičiuota, kad, jei visos siūlomos reformos ir investicijos būtų visiškai įgyvendintos, Ukrainos BVP iki 2027 m. padidėtų 6,2 proc., o iki 2040 m. – 14,2 proc. Įgyvendinus planą, skola taip pat galėtų sumažėti maždaug 10 BVP procentinių punktų iki 2033 m., palyginti su alternatyviu scenarijumi be Priemonės.

Siekiant padėti Ukrainai panaikinti fiskalinį atotrūkį ir remti reformų bei investicijų įgyvendinimą, pagal Priemonės I ramstį (kaip toliau nurodyta 2 pav.) skiriama iki **38,3 mlrd. EUR** paskolų ir dotacijų.

Visi mokėjimai pagal Priemonę priklauso nuo to, ar Ukraina toliau puoselės ir gerbs veiksmingus demokratinius mechanizmus, įskaitant daugiapartinę parlamentinę sistemą, taip pat laikysis teisinės valstybės principo ir užtikrins pagarbą žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises.

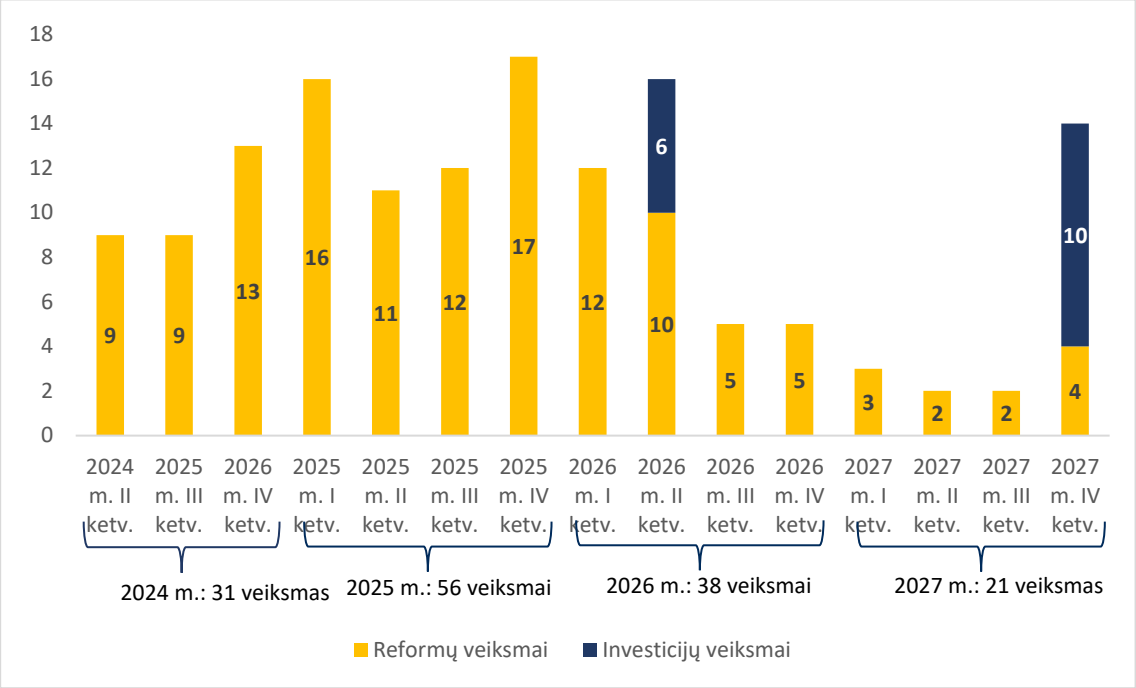
2 pav. Ukrainos priemonės I ramstis. Orientaciniai įsipareigojimai pagal metus, išreikšti milijardais EUR

Mokėjimai pagal Priemonės I ramstį

Ukrainos plane nustatytos 69 reformos ir 10 investavimo etapų arba rodikliai, suskirstyti į 146 kokybinius ir kiekybinius veiksmus, (3 pav. parodytas reformų paskirstymas pagal metus). Atsižvelgiant į Ukrainos makroekonominę padėtį ir skolos tvarumą, Ukrainos plano finansavimas sutelkiamas pradiniame etape pirmaisiais ir antraisiais įgyvendinimo metais. Toks sutelkimas pradiniame etape taip pat atitinka reformų, kurias reikia atlikti, skaičių.

3 pav. Mokėjimų profilis: reformos ir investicijos laikui bėgant

2024 m. kovo 20 d. Komisija išmokėjo pirmąją 4,5 mlrd. EUR sumą kaip išskirtinį tarpinį finansavimą, kad Ukrainai būtų užtikrintas labai reikalingas likvidumas. Balandžio 24 d. išmokėta antroji 1,5 mlrd. EUR išskirtinio tarpinio finansavimo mokėjimo dalis. Tai buvo padaryta Komisijai teigiamai įvertinus, kad įvykdytos kovo 13 d. Ukrainos ir Komisijos pasirašytame susitarimo memorandume nustatytos politikos sąlygos. Komisija taip pat teigiamai įvertino išankstinę sąlygą, kad būtų laikomasi veiksmingų demokratinių mechanizmų. Tarpinis finansavimas apėmė penkias politikos sąlygas, dėl kurių susitarta susitarimo memorandume ir kurios taip pat įtrauktos į Ukrainos planą, kurį Ukraina pateikė Komisijai.

1. Įsteigti atrankos komisiją, rengsiančią atranką į Aukščiausiosios teisingumo tarybos drausmės inspektorių tarnybą.
2. Priimti veiksmų planą, kuriuo būtų atsižvelgiama į nacionaliniame rizikos vertinime nustatytą riziką.
3. Priimti 2024–2030 m. nacionalinę pajamų strategiją.
4. Patvirtinti valstybės biudžeto, skirto pramonės parkų kūrimui, skyrimo tvarką.
5. Įdiegti automatinį duomenų perdavimą tarp valstybinio žemės kadastro ir valstybinio nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą registro.

Birželio 27 d. Komisija išmokėjo 1,9 mlrd. EUR **išankstinio finansavimo**, kuris sudarė 7 proc. paskolos paramos, kurią Ukraina turėjo teisę gauti, kad paremtų plano įgyvendinimą. Kad būtų išmokėtas išankstinis finansavimas, birželio 6 d. Aukščiausioji Rada ratifikavo pagrindų susitarimą ir jį Ukrainos Prezidentas pasirašė birželio 19 d., o paskolos susitarimas buvo pasirašytas birželio 24 d.

Liepos 9 d. Ukrainai pateikus mokėjimo prašymą, liepos 18 d. Komisijai jį teigiamai įvertinus, o rugpjūčio 6 d. Tarybai jį patvirtinus, rugpjūčio 13 d. buvo išmokėta **pirmoji Ukrainos plano išmoka, sudaranti beveik 4,2 mlrd. EUR**. Iš visos sumos 1,5 mlrd. EUR buvo suteikta negrąžintinos finansinės paramos forma, o daugiau kaip 2,6 mlrd. EUR

išmokėta paskolų forma. Komisija įvertino, kad vyriausybė patenkinamai pasiekė devynis plano reformų rodiklius arba įvykdė veiksmus, susijusius su pirmuoju plano reguliariu mokėjimu[3].

Šie devyni veiksmai buvo įgyvendinti 2024 m. II ketv.

Viešųjų finansų valdymas

1. Valstybinės muitinės tarnybos skaitmenizacijos plano priėmimas.
2. 2025–2027 m. biudžeto deklaracijos patvirtinimas.
3. Veiksmų plano dėl viešųjų investicijų valdymo reformos veiksmų gairių įgyvendinimo priėmimas.

Kova su korupcija ir pinigų plovimu

4. Naujo Nacionalinės korupcijos prevencijos agentūros vadovo skyrimas.

Viešojo turto ir verslo aplinkos valdymas

5. Teisės aktų, kuriais siekiama pagerinti valstybės valdomų įmonių valdymo standartus, įsigaliojimas, atsižvelgiant į tarptautinius standartus.
6. Įstatymo dėl Ukrainos ekonominio saugumo biuro teisinio pagrindo peržiūros įsigaliojimas

Energetikos ir žemės ūkio maisto produktų sektorius

7. Integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano priėmimas.
8. Pastatų šiluminio modernizavimo iki 2050 m. strategijos priėmimas.
9. Veiksmų planas ir strateginio dokumento dėl kovos su minomis veiksmų iki 2033 m. priėmimas.

Komisijai teigiamai įvertinus[4] spalio 10 d. Ukrainos mokėjimo prašymą ir Tarybai jį patvirtinus, buvo priimtas Tarybos įgyvendinimo sprendimas. Todėl gruodžio 18 d. buvo išmokėta **antroji Ukrainos plano išmoka, kuri sudarė beveik 4,1 mlrd. EUR**. Iš šios bendros sumos 1,5 mlrd. EUR buvo suteikta negrąžintinos finansinės paramos forma, o daugiau kaip 2,5 mlrd. EUR išmokėta paskolų forma.

Komisija teigiamai įvertino tai, kad Ukraina iki 2024 m. III ketv. įvykdė reikalaujamus devynis **veiksmus**.

Kova su korupcija ir pinigų plovimu

1. Padidinti Specializuotos kovos su korupcija prokuratūros darbuotojų skaičių.
2. Baudžiamojo kodekso ir Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimas.
3. 2023–2027 m. turto susigrąžinimo strategijos įgyvendinimo veiksmų plano priėmimas.

Žmogiškasis kapitalas

4. Ukrainos demografinės strategijos laikotarpiui iki 2040 m. priėmimas.

[3] COM(2024) 321 *final*.
[4] COM(2024) 544 *final*.

Verslo aplinka ir regioninė politika

5. Reguliavimo panaikinimo ir verslo klimato gerinimo veiksmų plano priėmimas.
6. 2021–2027 m. Valstybinės regioninės plėtros strategijos pakeitimas.

Energetikos sektorius ir aplinka

7. Reglamento dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (REMIT) antrinės teisės akto įsigaliojimas
8. Teisės akto dėl pramoninės taršos prevencijos, mažinimo ir kontrolės įsigaliojimas.
9. Koncepcijos dokumento, kuriame apibrėžiama nuo poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio poveikio aplinkai vertinimo taisyklių nukrypti leidžiančios nuostatų taikymo sritis, parengimas

2.a.i. Lėšų pagal Ukrainos planą gavėjai

Ukrainos priemonės reglamento 27 straipsnyje nustatyta, kad Ukraina turi skelbti naujausius **duomenis apie asmenis ir subjektus**, įskaitant rangovus, gaunančius finansavimo sumas, viršijančias 100 000 EUR ekvivalentą, sukauptą per ketverius metus, Ukrainos plane nustatytoms reformoms ir investicijoms įgyvendinti.

Ukraina, tinkamai atsižvelgdama į konfidencialumą ir saugumą, ypač asmens duomenų apsaugą, privalo paskelbti šią informaciją eilės tvarka pagal bendrą gautų lėšų dydį kompiuterio skaitomu formatu interneto puslapyje. Jei tai juridinis asmuo, ši informacija apima visą gavėjo teisinį pavadinimą ir PVM mokėtojo kodą ar mokesčių mokėtojo identifikacinį numerį arba kitą nacionaliniu lygmeniu nustatytą unikalų identifikatorių.

Jei tai fizinis asmuo, skelbiamas (-i) gavėjo vardas (-ai) ir pavardė (-ės). Be to, siekiant užtikrinti ES finansinių interesų apsaugą pagal Ukrainos priemonės reglamento 35 straipsnį, Ukraina taip pat turi užtikrinti tinkamų duomenų apie finansavimą gaunančius asmenis ir subjektus, įskaitant informaciją apie tikruosius savininkus, rinkimą ir galimybę su jais susipažinti. Tai daroma laikantis ES duomenų apsaugos principų ir taikytinų duomenų apsaugos taisyklių. Visų pirma šis reikalavimas taip pat apima informaciją apie atitinkamus (sub)rangovus ir jų tikruosius savininkus.

Ukraina aktyviai daro pažangą siekdama skaidrumo, taip pat siekdama įgyvendinti duomenų rinkimo reikalavimus nacionalinėje teisinėje sistemoje ir įtraukti visas atitinkamas institucijas, kad būtų užtikrintas visapusiškas duomenų apie galutinius gavėjus rinkimas. Ukraina rengia šią informaciją konsoliduotoje duomenų bazėje. Ukrainos ekonomikos ministerijos interneto puslapyje paskelbtas galutinių gavėjų, gaunančių daugiau kaip 100 000 EUR, sąrašas[5].

Ukraina, vykdydama viešuosius pirkimus pagal Priemonę, privalo laikytis Ukrainos priemonės reglamento 11 straipsnio dėl asmenų ir subjektų atitikimo reikalavimams ir prekių bei medžiagų kilmės. Šie reikalavimai įtraukti į ES ir Ukrainos pagrindų susitarimą dėl konkrečios Sąjungos finansavimo pagal Ukrainos priemonę įgyvendinimo tvarkos. Laikydamasi šių reikalavimų, įgyvendindama investicijas pagal I ramstį Ukraina kuria stebėsenos ir kontrolės sistemą, siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi reikalavimų, ir registruoti visus viešuosius pirkimus, kuriems taikomos išimtys pagal Ukrainos priemonės reglamento 11 straipsnį, ir apie juos pranešti. 2024 m. Komisijai nereikėjo vertinti jokių su viešaisiais pirkimais susijusių klausimų.

[5] https://me.gov.ua/view/d9c13c33-a438-406f-8daf-3145852df99a

2.b. II ramstis. Ukrainos investicijų programa

Ukrainos investicijų programa yra pavyzdinė ES priemonė Ukrainos atsigavimui, atstatymui ir modernizavimui skatinti. Šia priemone, kuriai skirta **9,3 mlrd. EUR**, įskaitant **7,8 mlrd. EUR garantijų** ir **1,5 mlrd. EUR dotacijų ir paskolų derinimo**, siekiama pritraukti **iki 40 mlrd. EUR investicijų**, kad ES būtų tarptautinių Ukrainos atstatymo pastangų priešakyje.

ES garantijos atlieka ypač svarbų vaidmenį mažinant tiek viešųjų, tiek privačiųjų investicijų riziką, o tai labai svarbu **sėkmingam Ukrainos atsigavimui**. Šiomis garantijomis, kuriomis mažinama finansinė rizika, skatinamas aktyvesnis privačiojo sektoriaus investuotojų, finansų įstaigų ir vystymosi partnerių dalyvavimas – visa tai būtina Ukrainos ekonomikai ir infrastruktūrai po karo atkurti.

Panašiai **ES dotacijų ir paskolų derinimo mechanizmais** derinamos **dotacijos su ne dotacijų ištekliais**, pvz., **paskolomis, nuosavu kapitalu** ir finansų įstaigų **garantijomis**, taip pat **komercinėmis paskolomis** ir **investicijomis**. Šis novatoriškas požiūris pritraukia viešąsias lėšas, kad pritrauktų papildomų privačiojo sektoriaus investicijų ir taip darytų plataus masto **poveikį plėtrai**. Naudodama dotacijų ir paskolų derinimą, ES maksimaliai padidina kiekvieno išleisto euro vertę, sudarydama sąlygas didesniems ir veiksmingesniems projektams, kuriais tiesiogiai prisidedama prie Ukrainos atsigavimo ir ilgalaikio atsparumo.

Šių pastangų pagrindas – **Ukrainos investicijų programa**, specialiai sukurta siekiant padėti **atkurti Ukrainos ypatingos svarbos infrastruktūros objektus ir atgaivinti jos ekonomiką**. Daugiausia dėmesio skiriama tokiems pagrindiniams sektoriams kaip **energetika, pramonė, mokyklos, ligoninės** ir **savivaldybių paslaugos**, siekiant sukurti atsparesnę, tvaresnę ir šiuolaikiškesnę Ukrainą. Be to, Ukrainos investicijų programa taip pat atsižvelgiama į **mažųjų įmonių, nuo karo nukentėjusių gyventojų** ir **pažeidžiamų grupių** poreikius, užtikrinant, kad labiausiai paveiktos bendruomenės nebūtų paliktos nuošalyje.

2024 m. gruodžio 31 d., praėjus trejiems metams nuo Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą pradžios, atnaujintame **bendrame skubiame žalos ir poreikių vertinime** apskaičiuota, kad bendros Ukrainos **atstatymo ir atkūrimo** išlaidos per ateinantį dešimtmetį sudarys **506 mlrd. EUR**. Šiame išsamiame vertinime pabrėžiamas didžiulis iššūkis, su kuriuo Ukraina susiduria atkurdama savo ekonomiką, infrastruktūrą ir institucijas.

Šiomis aplinkybėmis **Ukrainos investicijų programa** yra esminė siekiant panaikinti didelį Ukrainos atstatymo **finansavimo trūkumą**. Ji suteikia struktūrizuotą ir koordinuotą mechanizmą, skirtą nukreipti finansiniams ištekliams į **Ukrainos plane** nustatytas **skubiausias prioritetines sritis**. Tiksline Ukrainos investicijų programos parama užtikrinama, kad Ukraina turėtų reikiamų išteklių kritiniams poreikiams patenkinti, kartu sudarant sąlygas ilgalaikiam atsigavimui ir augimui.

Ukrainos investicijų programa taip pat yra vienas iš pagrindinių privačių investicijų į Ukrainos atstatymą veiksnių. Siūlant **rizikos mažinimo priemones, padengiant karo riziką ir sutelkiant privatų kapitalą**, atsiranda naujų finansavimo galimybių tiek Ukrainos, tiek ES įmonėms.

II ramstis yra glaudžiai susijęs su Ukrainos reformomis ir stojimo į ES keliu. Ukrainos investicijų programa investuoti į Ukrainos ekonomiką ir infrastruktūrą taip pat pagreitina jos integraciją į ES bendrąją rinką, **integruojant Ukrainą į transeuropinę energetikos ir transporto infrastruktūrą, ES vertės grandines ir perkeliant ES standartus ir verslo praktiką**. Ukrainos ekonomiką įtvirtinus ES, Ukrainos investicijų programa yra strateginis ES geopolitinės ir ekonominės padėties stiprinimo variklis.

Ukrainos investicijų programa taip pat yra unikali **Ukrainos atsigavimo struktūros koordinavimo platforma**. Ji suburia Ukrainos vyriausybę, ES valstybes nares ir pagrindines finansų įstaigas, pvz., Europos investicijų banką (EIB), Europos rekonstrukcijos ir plėtros banką (ERPB), Pasaulio banką, valstybių narių vystymosi finansų įstaigas ir kt., kad suderintų ir pateiktų bendrą operatyvinį atsaką į Ukrainos atkūrimo ir atstatymo poreikius.

Ukrainos investicijų programa **sukurta per rekordiškai trumpą laiką**. 2024 m. kovo mėn. įsigaliojus Ukrainos priemonės reglamentui, pirmoji Ukrainos investicijų programos valdančioji taryba susitiko 2024 m. balandžio mėn. ir patvirtino pirmąjį investicinių programų rinkinį. 2024 m. birželio mėn. Berlyne vykusioje Ukrainos atkūrimo konferencijoje Komisija paskelbė, kad pagal Ukrainos investicijų programą bus pasirašytos pirmosios investicijų programos, kurių vertė – **1,4 mlrd. EUR** naujų garantijų ir dotacijų susitarimų, skirtų Ukrainos atsigavimui ir atstatymui remti.

Šiuos susitarimus, pasirašytus su keliais įgyvendinančiaisiais partneriais, pvz., ERPB, EIB, Tarptautine finansų korporacija (TFK), „Kreditanstalt für Wiederaufbau“ (KfW) ir „Bank Gospodarstwa Krajowego“ (BGK), sudaro **1 mlrd. EUR ES paskolų garantijų** ir **400 mln. EUR dotacijų**. Tai naudinga privačioms įmonėms, įskaitant mažąsias ir vidutines įmones, savivaldybėms ir Ukrainos valstybėms valdomoms įmonėms. Operacijomis remiami prioritetiniai sektoriai, pvz., energetikos, transporto, savivaldybių infrastruktūros, galimybės gauti finansavimą ir nuo karo nukentėjusių įmonių ir siekiama pritraukti **6 mlrd. EUR investicijų**.

Dėl Ukrainos investicijų programos garantijų, kurios padėjo sumažinti investavimo riziką, 2024 m. Ukrainoje jau įvykdyta daug operacijų.

- Viena **didžiausių užsienio investicijų Ukrainoje nuo jos nepriklausomybės**. Prancūzijos investuotojas įsigijo du telekomunikacijų operatorius („Lifecell“ ir „Datagroup Volia“), sukurdamas pirmaujančią integruotą operatorę, turinčią tvirtą investicijų į telekomunikacijų infrastruktūrą ir skaitmeninio junglumo gerinimą planą. Šį sandorį bendrai finansavo Tarptautinė finansų korporacija, kuriai suteikta Ukrainos investicijų programos garantija.
- **Istorinės plyno lauko investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energiją**, kuriomis ERPB ir TFK su ES remiama garantija bendrai finansuoja naujo vėjo jėgainių parko, kurio galia 147 MW, statybas Voluinės regione.
- Dėl Ukrainos investicijų programos garantijos buvo suteikta ypatingos svarbos paskola, sudarant sąlygas teikti skubią likvidumo paramą savivaldybės centralizuotam šildymo tiekimui, kad **2024–2025 m. žiemą būtų užtikrintas nenutrūkstamas šilumos tiekimas**, garantuojant ERPB suteiktą paskolą.
- Dėl Ukrainos investicijų programos garantijos buvo suteikta nauja ERPB paskola „Nova Poshta“, skirta jo **siuntinių terminalų ir filialų tinklo** plėtrai ir modernizavimui finansuoti, kartu taikant priemones, turinčias didelį socialinį poveikį, **sukuriant daugiau kaip 600 slėptuvių nuo bombų**, vykdant programas, kuriomis **suteikiama darbo galimybių karo veteranams ir pažeidžiamoms moterims**.

Remiantis šiuo impulsu, 2024 m. rugsėjo mėn. buvo paskelbtas naujas **Ukrainos finansavimo programos kvietimų teikti pasiūlymus dėl viešųjų investicijų, privačiojo sektoriaus tiesioginių operacijų ir per tarpininkus vykdomų nuosavo kapitalo operacijų** etapas, kuriam preliminariai skirta **2,75 mlrd. EUR**. Kvietimas teikti pasiūlymus galios bent vienus metus, taikant tarpinius terminus.

Veiksmai pagal **II ramstį** įgyvendinti laikantis **Reglamento (ES) 2024/792 11 straipsnyje** nustatytų tiekimo ir viešųjų pirkimų principų. 2024 m. birželio mėn. pasirašyti papildomų

finansų garantijų susitarimai ir dotacijų ir paskolų derinimo operacijos ir jie įgyvendinti kaip skubios priemonės siekiant patenkinti neatidėliotinus atstatymo ir atkūrimo poreikius, visų pirma energetikos sektoriuje.

2.c. III ramstis

III ramsčiu daugiausia dėmesio skiriama **techninės pagalbos ir paramos priemonių teikimui, kad Ukrainai būtų lengviau suderinti savo teisės aktus su ES įstatymais ir kitais teisės aktais**. Pagal jį finansuojama per kelerius metus įgyvendinama techninio bendradarbiavimo veikla, pvz., gebėjimų stiprinimo iniciatyvos, įskaitant socialinius partnerius, pilietinės visuomenės organizacijas, taip pat vietos ir regionų valdžios institucijas, ir pagalba Ukrainai įgyvendinant stojimui į ES būtinas reformas ir užtikrinant veiksmingą finansinės paramos panaudojimą.

Pagal III ramstį taip pat **finansuojamos palūkanų subsidijos paskolų**, suteiktų pagal Priemonės I ramstį ir ankstesnę makrofinansinę pagalbą, **išlaidoms padengti**. Be to, pagal jį finansuojamas **Ukrainos priemonės audito valdybos veikimas** ir remiamos kitos iniciatyvos, kuriomis siekiama reaguoti į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, įskaitant tarptautinės teisės, susijusios su Rusijos Ukrainos teritorijoje įvykdytais nusikaltimais, vykdymo užtikrinimą.

2024 m. pagal Priemonės III ramstį buvo priimta pirmoji metinė darbo programa, pagal kurią **sutelkta daugiau kaip 488 mln. EUR**.

2.c.i. Techninio bendradarbiavimo priemonės įgyvendinimas

2024 m. Ukrainos techninio bendradarbiavimo priemonė (2024 m. TPP), kuriai suteiktas maždaug 248 mln. EUR biudžetas, yra skirta tam, kad Ukrainai būtų sudarytos palankesnės sąlygos laipsniškai suderinti teisės aktus su ES *acquis* siekiant būsimos narystės ES ir remiamas Ukrainos plano įgyvendinimas. Kartu ja stiprinamas Ukrainos atsparumas ir gebėjimas reaguoti į pražūtingą Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikį.

Kaip lanksčia ir reagavimo priemone, 2024 m. TPP teikiama **specialiai pritaikyta pagalba**, prisitaikant prie kintančių Ukrainos poreikių. Ja taip pat remiama **strateginė komunikacija, viešoji diplomatija** ir **bendradarbiavimas su pilietine visuomene ir kultūros subjektais** – visa tai labai svarbu siekiant stiprinti **teigiamą ES matomumą** Ukrainoje.

2024 m. lapkričio mėn. 2024 m. TPP biudžetas buvo padidintas **105 mln. EUR** dėl **103 mln. EUR** pelno iš imobilizuoto Rusijos turto ir papildomo **2 mln. EUR Danijos** įnašo. Šiuo pakeitimu gerokai sustiprintas Priemonės pajėgumas remti prioritetus, pvz., **ypatingos svarbos energetikos infrastruktūros atkūrimą**.

2024 m. TPP įgyvendinimas gerokai pasistūmėjo – 2024 m. jau sudarytos sutartys dėl daugiau kaip **136 mln. EUR**, t. y. daugiau kaip 50 proc. viso biudžeto. Šios lėšos sutelktos į pagrindinius prioritetus: **energetinį atsparumą, decentralizaciją** ir **paramą Ukrainos stojimo į ES procesui**.

- **Energetikos sektoriuje** ES prisideda prie Ukrainos energetinio atsparumo remdama **Energijos bendrijos sekretoriato** valdomą **Ukrainos energijos paramos fondą**. Šis fondas palengvina skubios pagalbos įrangos ir būtiniausių reikmenų tiekimą Ukrainos energetikos sistemai stabilizuoti.
- Įgyvendinant **decentralizacijos reformą** tęsiamas kitas **Vokietijos ir Danijos** bendrai finansuojamos **Europos komandos pavyzdinės iniciatyvos „U-LEAD su Europa“**

etapas. Jos misija – remti skaidrų ir atskaitingą valdymą vietos ir regionų lygmenimis, tiesiogiai prisidedant prie Ukrainos atstatymo.

- Siekiant toliau remti **stojimo į ES pastangas**, pagal naujai pradėtą **Europos komandos iniciatyvą „Ukraine2EU – ES integracijos paramos Ukrainai programa“** (bendrai finansuojama **Danijos ir Lietuvos**) stiprinami pagrindinių Ukrainos institucijų pajėgumai. Tai apima paramą **Ukrainos parlamentui**, **ES *acquis* vertimą**, strateginę komunikaciją ir viso stojimo proceso koordinavimą.

Veiksmai pagal **III ramstį** įgyvendinti laikantis **Reglamento (ES) 2024/792 11 straipsnyje** nustatytų tiekimo ir viešųjų pirkimų principų, pirmenybę teikiant reikalavimus atitinkančioms šalims. Nukrypti leidžiančios nuostatos buvo taikomos laikantis teisinių nuostatų, visų pirma siekiant patenkinti neatidėliotinus ypatingos svarbos energetikos įrangos poreikius, suderinamumo su esamomis Ukrainos sistemomis reikalavimus ir krizės sąlygas vietoje.

2.c.ii. Įnašas į atskaitomybės mechanizmus ir Audito valdybos finansavimą

Rusijos agresija prieš Ukrainą sukėlė daugybę mirčių, kančių ir destrukcijos visoje valstybėje. 2022 m. lapkričio 14 d. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja priėmė rezoliuciją, kurioje pripažįstama, kad reikia įsteigti tarptautinį žalos, nuostolių ar sužalojimų, sukeltų Rusijos tarptautinio masto pažeidimų prieš Ukrainą, atlyginimo mechanizmą. ES vadovavo tarptautinėms pastangoms patraukti Rusiją atsakomybėn, 2023 m. gegužės mėn. prisijungė prie Rusijos Federacijos agresijos prieš Ukrainą padarytos **žalos registro** ir 2024 m. liepos mėn. tapo visateise dalyve. Šiuo metu į Registrą įtrauktos 43 valstybės ir ES.

2024 m. ES skyrė apie **846 000 EUR** Išplėstiniam daliniam susitarimui dėl Rusijos Federacijos agresijos prieš Ukrainą padarytos žalos registro, taip užtikrindama, kad ES, kaip Išplėstinio dalinio susitarimo narė, laikytųsi savo finansinių įsipareigojimų.

Registre, veikiančiame kaip saugi skaitmeninė platforma įrodymams rinkti ir tvarkyti, registruojami reikalavimus atitinkantys tinkami ieškiniai dėl žalos, nuostolių ar sužalojimų, padarytų visiems atitinkamiems fiziniams ir juridiniams asmenims, taip pat Ukrainos valstybei. Jis turėtų tapti būsimos ieškinių komisijos, vertinsiančios ieškinius ir nustatysiančios kompensaciją, dalimi. Ši iniciatyva yra svarbus žingsnis siekiant užtikrinti, kad Rusija prisiimtų visą atsakomybę už savo veiksmus.

Planuojama, kad iš viso 44 ieškinių formos apims įvairių rūšių žalą, įskaitant turto sunaikinimą, asmeninę žalą ir priverstinį perkėlimą. Iki 2024 m. pabaigos Registras gavo daugiau kaip 13 000 ieškinių ir užregistravo 832 sprendimus dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto sunaikinimo, o vidutinė ieškinio vertė – 54 000 EUR. Tęsiamas darbas, susijęs su ieškinių nagrinėjimo proceso išplėtimu.

Ukrainos priemonės audito valdyba buvo įsteigta 2024 m. birželio mėn. Komisijos įgyvendinimo sprendimu, kuriuo taip pat nustatyta jos kadencija (iki 2028 m. birželio 30 d.) ir apibrėžta jos misija, sudėtis, narių ir pirmininko skyrimas, sekretoriatas ir užduotys. Šiam veiksmui paremti pagal Ukrainos priemonę skirta apie **11 mln. EUR**.

Pagrindinė audito valdybos užduotis – stebėti, ar skaidriai ir veiksmingai panaudojama iki 50 mlrd. EUR ES finansinė parama Ukrainai 2024–2027 m. Visų pirma jos misija – įvertinti, ar Ukrainos viešojo sektoriaus valdymo ir kontrolės sistemomis užtikrinama, kad ES lėšos būtų naudojamos laikantis patikimo finansų valdymo principo, pvz., veiksmingumo, ekonomiškumo, efektyvumo ir skaidrumo, kartu užkertant kelią sukčiavimui, korupcijai, interesų konfliktams ir kitiems pažeidimams.

Audito valdyba yra įsikūrusi Briuselyje ir turi specialų sekretoriatą Kyjive. Paskelbus kvietimą pareikšti susidomėjimą, 2024 m. atrinkti trys nepriklausomi audito valdybos nariai, kurie visi – ES piliečiai, turintys didelės patirties audito ir kovos su sukčiavimu priemonių srityje.

2.c.iiii. Skolinimosi išlaidos ir ankstesnės išlaidos

2024 m. birželio mėn. buvo priimtas finansavimo sprendimas, kuriuo siekiama padengti metines ankstesnes išlaidas, susijusias su paskolomis pagal 2022 m. suteiktą ES išskirtinę makrofinansinę paramą (toliau – MFP1 ir MFP2), ir prisidėti prie atidėjinių, įmokėtų į bendrą atidėjinių fondą, susijusį su tokiomis paskolomis, kurių bendra suma viršija 227 mln. EUR.

2022 m. rugpjūčio mėn. išmokėta išskirtinė 6 mlrd. EUR dydžio ES makrofinansinė parama (MFP1) ir 2022 m. spalio–gruodžio mėn. (MFP2) suteikė skubią paramą Ukrainos biudžetui. ES gali padengti palūkanas, suteikdama palūkanų subsidiją tokioms paskoloms.

2024 m. vasario mėn. Ukraina pateikė oficialų prašymą gauti palūkanų subsidiją už 2024 m. mokėtinus mokesčius. 2022 m. buvo laikoma, kad reikalavimai, kuriais grindžiamas ES išskirtinės makrofinansinės paramos mokėjimo dalių išmokėjimas, buvo įvykdyti.

3. Priemonės įgyvendinimo pažanga

3.a. Pažanga siekiant tikslų pagal Ukrainos priemonės reglamentą

Ukrainos priemonės reglamente nustatyti trys strateginiai tikslai, daugiausia dėmesio skiriant mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), žaliajai pertvarkai ir savivaldybėms, – trys aspektai, kurie yra labai svarbūs Ukrainos atsigavimui, atstatymui ir ilgalaikiam modernizavimui.

3.a.i. Parama mažosioms ir vidutinėms įmonėms (28 straipsnio 6 dalis)

MVĮ yra Ukrainos ekonomikos pagrindas ir atlieka labai svarbų vaidmenį skatinant ekonominį atsparumą, inovacijas ir darbo vietų kūrimą. Pripažįstant tai, Ukrainos priemonės reglamente reikalaujama, kad bent 15 proc. ES garantijų būtų skiriama labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), įskaitant startuolius.

2024 m. ES padarė didelę pažangą siekdama šio tikslo. Pasirašyti du susitarimai, kuriais užtikrinama iki 290 mln. EUR ES garantija, konkrečiai skirta skolinimui labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Be to, 20 mln. EUR buvo sutelkta dotacijų ir paskolų derinimo įnašais. Šiomis iniciatyvomis siekiama pritraukti finansavimą mažosioms įmonėms ir remti nuo karo nukentėjusias įmones, užtikrinant, kad jos galėtų toliau veikti ir prisidėti prie ekonomikos.

Remiantis šiuo impulsu, 2025 m. ES paskelbs specialiai pritaikytą kvietimą teikti pasiūlymus, kad per bankus ir finansų tarpininkus būtų teikiama tolesnė tikslinė parama MVĮ. Šiomis pastangomis pirmenybė bus teikiama mažųjų įmonių galimybėms gauti finansavimą ir bus padedama stiprinti Ukrainos privatųjį sektorių šiuo kritiniu atstatymo etapu.

3.a.ii. Žaliosios pertvarkos skatinimas (28 straipsnio 9 dalis)

Priemonė suderinta su Europos žaliojo kurso tikslais ir ja remiamas Ukrainos perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui, klimato kaitos poveikiui atsparios ir aplinkosaugos aspektu tvarios ekonomikos. Tikimasi, kad Priemonės I ramstis kuo labiau atitiks reikšmingos žalos nedarymo principus karo arba atsigavimo ir atstatymo po karo kontekste. Tikimasi, kad bent

20 proc. investicijų, padarytų pagal Ukrainos planą ir Ukrainos investicijų programą, prisidės prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, biologinės įvairovės aplinkos apsaugos, įskaitant biologinės įvairovės išsaugojimą, ir platesnės žaliosios pertvarkos.

Pagal Ukrainos planą tikimasi, kad bent 80 proc. investicijų į transporto infrastruktūrą ir bent 60 proc. investicijų į energetikos infrastruktūrą bus skirta žaliesiems tikslams remti. Daugumą su žaliąja pertvarka susijusių investicijų pagal I ramstį planuojama įgyvendinti iki 2027 m. IV ketv. Bendras vertinimas, ar žaliosios pertvarkos tikslas buvo pasiektas, bus atliktas kartu su galutiniu mokėjimo prašymu, kuris turi būti pateiktas iki 2027 m. pabaigos.

Be to, tikimasi, kad labai prisidės ir pirmosios operacijos pagal II ramstį, dėl kurių sutartys sudarytos 2024 m. viduryje. Tai, be kita ko, Ukrainos investicijų programos operacijos, kuriomis daugiausia dėmesio skiriama esminių paslaugų, pvz., vandens ir elektros infrastruktūros, atkūrimui ir modernizavimui.

3.a.iii. Savivaldybės (16 straipsnio 4 dalis)

Subnacionalinių valdžios institucijų poreikiams turi būti skiriama suma, lygi bent 20 proc. negrąžintinos finansinės paramos pagal I ramstį. Tai bus įvertinta remiantis iždo ataskaitomis, kuriomis pagrindžiama, kad bent ši suma tokiems poreikiams buvo skirta nacionaliniame biudžete, laikantis metodikos, kurią turi parengti Ukraina ir dėl kurios susitarta su Komisija. Pirmasis šio reikalavimo vertinimas bus atliekamas kartu su devintuoju mokėjimo prašymu pagal Ukrainos planą, kuris turėtų būti pateiktas po 2026 m. II ketv., ir jame bus nustatyta, ar buvo skirta bent 5 proc. suma. Galutiniame Ukrainos plano mokėjimo prašyme, kuris turi būti pateiktas iki 2027 m. IV ketv. pabaigos, bus įvertinta visa siektina reikšmė.

3.b. Įnašas į Ukrainos stojimo procesą

Pagal Priemonę finansinė parama Ukrainai susiejama su plataus užmojo augimo reformų darbotvarke, kuria siekiama sudaryti palankesnes sąlygas struktūrinei pertvarkai, kartu remiant Ukrainos kelią įstoti į ES. Ukrainos planas yra Priemonės, kuria skatinamas Ukrainos ekonomikos atsigavimas, atstatymas ir modernizavimas, kartu skatinant derinimą su ES *acquis*, pagrindas.

Siekiant užtikrinti reikšmingą pažangą, plane nustatyti konkretūs veiksmai, kurių daugelis yra glaudžiai susiję su ES *acquis* pagrindinėse prioritetinėse srityse. Šie veiksmai apima įvairias esmines priemones, kuriomis siekiama trumpuoju laikotarpiu priartinti Ukrainą prie ES *acquis*, įskaitant teisės aktų, kuriais daroma pažanga įgyvendinant *acquis*, priėmimą, ES rekomendacijų įgyvendinimą ir ES standartų įvairiuose sektoriuose priėmimą. Nors sėkmingas Ukrainos plano įgyvendinimas padeda Ukrainai suderinti savo teisės aktus su ES reglamentavimo sistema, reformų pagal Priemonę įgyvendinimas tebėra atskirtas nuo derinimo su ES *acquis* vertinimo ir nedaro jam poveikio vykstant stojimo procesui.

Konkrečiai, dviem 2024 m. įvertintomis mokėjimo dalimis užbaigti iš viso **keturi veiksmai** (apie 22 proc. visų veiksmų), kuriais taip pat prisidedama prie suderinimo su ES *acquis* (žr. *1 lentelę*). Tarp susijusių sektorių yra decentralizacija, energetika ir aplinka.

1 lentelė. 2024 m. užbaigti Ukrainos plano veiksmai, susiję su ES acquis

Eilės numeris	Reforma	Veiksmo pavadinimas	Mokėjimo dalis

Eilės numeris	Reforma	Veiksmo pavadinimas	Mokėjimo dalis
9.5	3 reforma. Regioninės politikos plėtojimas ir įgyvendinimas	Nutarimų, kuriais iš dalies keičiama 2021–2027 m. valstybės regioninės plėtros strategija, priėmimas	2024 m. III ketv.
10.8	3 reforma. Elektros energijos rinkos reforma	Antrinės teisės akto dėl Reglamento dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (REMIT) įsigaliojimas	2024 m. III ketv.
15.1	1 reforma. Pramoninės taršos prevencija, mažinimas ir kontrolė	Teisės akto dėl pramoninės taršos prevencijos, mažinimo ir kontrolės įsigaliojimas, nuostatas taikant iš dalies	2024 m. III ketv.
15.10	5 reforma. Poveikio aplinkai vertinimas (PAV) ir strateginis poveikio aplinkai vertinimas (SPAV)	Koncepcijos dokumento, kuriame apibrėžiama nukrypimų nuo poveikio aplinkai vertinimo (PAV) ir strateginio poveikio aplinkai vertinimo (SPAV) taisyklių taikymo sritis, parengimas III ketv.	2024 m. III ketv.

3.c. Įnašas į Ukrainos fiskalinį stabilumą teikiant paramą biudžetui

Rusijos plataus masto invazija turėjo trikdomąjį poveikį Ukrainos ekonomikai, kuri 2022 m. sumažėjo beveik 30 proc. Labai padidėjo ir infliacija, ir nedarbas. Dėl didelių išlaidų gynybai 2023 m. valdžios sektoriaus deficitas pasiekė beveik 20 proc. BVP. Praradusi galimybę patekti į tarptautines finansų rinkas, Ukraina labai priklauso nuo užsienio pagalbos. Tarptautinis valiutos fondas apskaičiavo, kad bendras valdžios sektoriaus finansavimo deficitas iki 2027 m. sudarys 143 mlrd. EUR.

Šiomis aplinkybėmis pagal Ukrainos planą teikiama tiesioginė parama biudžetui negrąžintinos paramos ir paskolų labai lengvatinėmis sąlygomis forma. Bendra finansinė parama pagal I ramstį sudaro 38,3 mlrd. EUR. Lėšos buvo sutelktos pirmaisiais ir antraisiais Ukrainos plano įgyvendinimo metais.

Tiesioginė parama biudžetui padeda Ukrainai **išlaikyti vyriausybės funkcijas ir teikti esmines viešąsias paslaugas**, kurios yra itin svarbios didėjančių, bet nepakankamų vidaus pajamų laikotarpiu. Šia parama užtikrinamas viešojo sektoriaus atlyginimų, pensijų mokėjimas ir tolesnis tokių paslaugų, kaip švietimas ir sveikatos priežiūra, teikimas, kartu padedant išlaikyti makrofinansinį stabilumą mažinant pernelyg didelio vidaus skolinimosi poreikį.

Ukrainos plane numatytos **fiskalinio valdymo stiprinimo priemonės**, pvz., metinių biudžeto peržiūrų atkūrimas ir viešųjų išlaidų veiksmingumo didinimas. Jame taip pat daug dėmesio skiriama pajamų sutelkimo ir valstybės skolos valdymo skatinimui siekiant ilgalaikio finansinio tvarumo. Be to, 2022 m. ES išskirtinės makrofinansinės paramos paskolų palūkanų

subsidija padeda Ukrainai išlaikyti stabilumą, nes ji atleidžiama nuo sukauptų tų metų palūkanų mokėjimų.

3.d. Parama lyčių lygybei stiprinti

Priemonė įgyvendinama vadovaujantis lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo principais, kaip nurodyta reglamente. Tačiau ji įgyvendinta pernelyg neseniai, kad būtų galima pateikti konkrečių rezultatų pavyzdžių lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo srityje.

Ukrainos plane primenama, kad įtraukumo, lyčių lygybės ir socialinės sanglaudos principai yra svarbios kompleksinės sritys, į kurias reikia atsižvelgti. Jame taip pat pabrėžiami su žmogiškuoju kapitalu ir verslo aplinka susiję klausimai. Siekdama įvykdyti plane nustatytus veiksmus, 2024 m. Ukraina priėmė naują demografinio vystymosi strategiją iki 2040 m. Į naująjį įstatymą dėl valstybės valdomų įmonių valdymo gerinimo ir nacionalinę kovos su minomis veiksmų strategiją iki 2033 m. taip pat įtraukta priemonių, kuriomis skatinama lyčių lygybė.

Ukrainos investicijų programa įgyvendinama užmezgant partnerystės ryšius su finansų įstaigomis, suderintus su tarptautiniais ir ES įsipareigojimais lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo srityje. Parama lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo srityje taip pat yra Ukrainos investicijų programos strateginių gairių dalis.

Pagal III ramstį projektais grindžiama pagalba teikiama vykdant vieną veiksmą, vadinamą techninio bendradarbiavimo priemone (TPP). Pagal TPP įgyvendinami projektai, į kuriuos bus įtraukti lyčių aspekto integravimo principu grindžiami lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo stiprinimo tikslai.

3.e. Svarbiausi aspektai

Nepaisant ankstyvo Priemonės įgyvendinimo etapo, ji jau davė reikšmingų rezultatų daugelyje sričių.

- **Didesni gebėjimai kovoti su korupcija.** Vykdydama reformas pagal Ukrainos planą, Ukraina padidino Specializuotos kovos su korupcija prokuratūros (SAPO) darbuotojų skaičių, taip pat iš dalies pakeitė Baudžiamąjį kodeksą ir Baudžiamojo proceso kodeksą, kad būtų padidintas kovos su korupcija veiksmingumas. Visų pirma gerokai patobulinta derybų dėl kaltinimų pripažinimo teisinė sistema.
- **Įmonių valdymo standartų tobulinimas.** Ukraina pagal Ukrainos planą priėmė įstatymą, kuriuo siekiama pagerinti įmonių valdymo standartus valstybės valdomose įmonėse ir priartinti juos prie tarptautinių standartų. Naujuoju įstatymu nustatomi išimtiniai valstybės valdomų įmonių stebėtojų tarybų įgaliojimai skirti ir atleisti vykdomuosius direktorius ir tvirtinti valstybės valdomų įmonių strateginius investicijų ir finansinius planus. Jame reikalaujama, kad dauguma stebėtojų tarybos narių būtų nepriklausomi, ir nustatoma metinė stebėtojų tarybų vertinimo procedūra.
- **Ekonominis saugumas ir kova su mokesčių slėpimu.** Ukraina priėmė teisės aktus, būtinus Ukrainos ekonominio saugumo biurui reformuoti. Naujasis įstatymas yra tvirtas žingsnis siekiant pertvarkyti biurą į priežiūros instituciją, kuri veiksmingiau

kovotų su mokesčių slėpimu ir ekonominiais nusikaltimais. Jame nustatomos atviros ir nuopelnais grindžiamos įdarbinimo procedūros, įskaitant naujo vadovo, kurį turi atrinkti šešių narių komisija, iš kurių pusė bus tarptautiniai ekspertai, įdarbinimo tvarką. Įstatymas taip pat padės užtikrinti darbuotojų sąžiningumą ir tinkamą profesinę kompetenciją.

- **Energetika ir klimatas.** Ukraina priėmė pirmąjį bendrosios klimato srities teisės aktą, įskaitant tikslą iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui, ir savo nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą, pagal kurį iki 2030 m. koordinuojama ir planuojama energetikos ir klimato politika, nustatant konkrečius tikslus, įskaitant reikšmingą išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą ir didesnę atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį.

- **Geresnė reglamentavimo aplinka.** Ukraina priėmė veiksmų planą, kuriuo siekiama sumažinti įmonėms tenkančią naštą peržiūrint ir panaikinant sutampančius reglamentus, panaikinant ekonominės veiklos reguliavimą ir skaitmenizuojant administracines procedūras.

- **Parama biudžetui.** Reguliarios išmokos, susijusios su visišku reformų pagal Planą įgyvendinimu, buvo gyvybiškai svarbios Ukrainai, nes padėjo išlaikyti esmines vyriausybės funkcijas, be kita ko, mokėti atlyginimus ir teikti viešąsias paslaugas, pvz., švietimą ir sveikatos priežiūrą, esant dideliam pajamų trūkumui. Jomis taip pat buvo remiamas makrofinansinis stabilumas ribojant vidaus skolinimosi poreikį ir padėtas pagrindas ilgalaikiam fiskaliniam tvarumui gerinant viešųjų finansų valdymą.

- **Investicijos.** Ukrainos investicijų programa prisidėjo prie vienos didžiausių užsienio investicijų Ukrainoje nuo jos nepriklausomybės, kai Prancūzijos ir Ukrainos investuotojai įsigijo du telekomunikacijų operatorius („Lifecell“ ir „Datagroup Volia“). Vykdant operaciją, kurią remia Tarptautinė finansų korporacija ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas, Ukrainoje sukurtas vienas iš pirmaujančių integruotų operatorių, turintis tvirtą investicijų į telekomunikacijų infrastruktūrą ir skaitmeninio junglumo gerinimą planą. Investicijomis siekiama modernizuoti ir plėsti Ukrainos telekomunikacijų infrastruktūrą, didinant tinklo atsparumą ir junglumą visoje šalyje, be kita ko, išlaisvintose teritorijose. Dėl to 10 mln. žmonių Ukrainoje bus atkurtas, modernizuotas ir patobulintas mobilusis ryšys, o keturiuose milijonuose namų ūkių bus įrengtas spartesnis internetas.

4. Priemonės įgyvendinimo kontrolė

Ukrainos viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistema užtikrina veiksmingą stebėseną ir finansinę priežiūrą, atitinkančią ES skaidrumo ir atskaitomybės standartus. Valdymo struktūrą sudaro Ekonomikos ministerijos nacionalinis koordinatorius, prižiūrintis įgyvendinimą, o Finansų ministerija ir valstybės audito tarnyba tikrina atitiktį atlikdama auditus. Apskaitos rūmai remia parlamentinę priežiūrą.

Pradinis Komisijos auditas buvo atliktas 2024 m. gruodžio mėn. Nepaisant ribotų išteklių, Ukrainos patirtis valdant tarptautinę finansinę paramą sudaro palankesnes sąlygas tinkamiems administraciniams gebėjimams. Ukrainos plane taip pat numatytos reformos, kuriomis siekiama gerinti viešųjų finansų valdymą, užkirsti kelią sukčiavimui ir mažinti dvigubo finansavimo riziką. Šios pastangos remiamos ES ir Ukrainos pagrindų susitarimu, kuriame

nustatyti finansinės priežiūros, sukčiavimo prevencijos ir teisinių apsaugos priemonių ES finansiniams interesams apsaugoti mechanizmai.

4.a. ES finansinių interesų apsauga

Įgyvendindamos Priemonę, Komisija ir Ukraina imasi tinkamų priemonių ES finansiniams interesams apsaugoti. Komisijos kontrolės sistemą sudaro du lygmenys: i) ketvirčio išmokų Ukrainai pagal Priemonės I ramstį teisėtumo ir pastovumo užtikrinimas ir ii) ES finansinių interesų apsauga. Siekdama užtikrinti teisėtumą ir pastovumą, Komisija atlieka išsamią preliminarią kontrolę prieš bet kokį teigiamą Ukrainos pateikto mokėjimo prašymo vertinimą. Teigiamame Komisijos vertinime atsižvelgiama į šiuos aspektus:

- Ukrainos priemonės reglamento 5 straipsnio 1 dalyje nustatytų išankstinių sąlygų, kad Ukraina toliau remtų ir gerbtų veiksmingus demokratinius mechanizmus ir gerbtų žmogaus teises, vertinimą, atsižvelgiant į atitinkamas tarptautinių organizacijų, pvz., Europos Tarybos ir jos Venecijos komisijos, rekomendacijas;
- kiekvieno mokėjimo prašymo kokybinių ir kiekybinių veiksmų tinkamo įgyvendinimo analizę, grindžiamą Ukrainos pateiktais patikrinimo dokumentais pagal Komisijos ir Ukrainos pagrindų susitarimą.

Po išmokų Komisija taip pat atliks rizika grindžiamus Ukrainos plano veiksmų įgyvendinimo auditus, kad gautų papildomą patikinimą dėl Ukrainos pateiktos informacijos teisingumo. Prieš pateikdama teigiamą Ukrainos plano įvertinimą, Komisija taip pat įvertino, kad Ukrainos pasiūlyta tvarka tikimasi veiksmingai užtikrinti tinkamą ES finansinių interesų apsaugos lygį.

4.b. Ukrainos viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistema

Ukrainos viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistema užtikrina veiksmingą finansinę priežiūrą, atitinkant ES skaidrumo ir atskaitomybės standartus. Ekonomikos ministerijos nacionalinis koordinatorius prižiūri įgyvendinimą, o Finansų ministerija, padedama valstybės audito tarnybos, atlieka auditus ir finansines patikras.

2024 m. gruodžio mėn. atlikus pradinį Komisijos sistemų auditą buvo nustatytos tobulintinos sritys ir 2025 m. pradžioje pateiktos rekomendacijos. Jos bus įgyvendinamos prižiūrint Ukrainos priemonės audito valdybai. Nepaisant ribotų išteklių, Ukrainos patirtis valdant tarptautinę finansinę paramą užtikrina sąlygas tinkamiems administraciniams gebėjimams.

Ukrainos plane numatyta vykdyti viešųjų finansų valdymo ir investicijų skaidrumo reformas, kad būtų sustiprintos audito sistemos ir užkirstas kelias sukčiavimui. Pagrindų susitarime su ES, kurį papildo finansavimo ir paskolų susitarimai, nustatytos teisiškai privalomos priemonės dėl lėšų valdymo, sukčiavimo prevencijos ir finansinių apsaugos priemonių, kuriomis užtikrinama atskaitomybė už ES paramos naudojimą.

5. Komunikacija ir dialogai

Dialogas su Europos Parlamentu dėl Ukrainos priemonės

Pagal Ukrainos priemonės reglamento 37 straipsnį, Komisija ne rečiau kaip kas keturis mėnesius veda dialogą su Europos Parlamentu, kad apžvelgtų pažangą, susijusią su visais trimis Priemonės ramsčiais.

2024 m. gruodžio mėn. įvyko pirmasis dialogas su Biudžeto ir Užsienio reikalų komitetais, kuriame aptarti tokie pagrindiniai klausimai kaip paramos išlaikymas po 2027 m., privačiojo sektoriaus investicijų sutelkimas ir finansinių apsaugos priemonių užtikrinimas. Komisija tebėra įsipareigojusi palaikyti nuolatinius dialogus, kad Parlamentas būtų nuolat informuojamas apie pažangą, iššūkius ir įgyvendinimo pastangas.

6. Išvados

Pirmaisiais Priemonės įgyvendinimo metais jau pradėta siekti jos tikslų. 2024 m. sutelkus 19,6 mlrd. EUR, iš kurių 16,1 mlrd. EUR buvo tiesiogiai išmokėta į Ukrainos biudžetą, Priemonė atliko labai svarbų vaidmenį kaip vienas iš pagrindinių stabilizuojančių veiksnių Ukrainai ir viena iš ES turimų priemonių jos atsigavimui, atstatymui ir modernizavimui remti.

Parama, teikiama valstybės biudžetui pagal Priemonės I ramstį, Ukrainos planą, buvo **labai svarbi siekiant išlaikyti Ukrainos makrofinansinį stabilumą**. Įvykdyti visi 2024 m. Ukrainos plane nustatyti reformų veiksmai, taip padėtas pagrindas ilgalaikiam Ukrainos atsigavimui, spartinami veiksmai siekiant plėtros ir padedama užtikrinti, kad Ukrainos institucijos atitiktų ES standartus. Jais skatinamos svarbios reformos, pradedant kova su korupcija ir baigiant verslo aplinka, žaliąja pertvarka ir aplinkos apsauga.

Dabar bus svarbu išlaikyti Ukrainos plane numatytų reformų ir investicijų įgyvendinimo tempą. Tikimasi, kad jas įgyvendinus bus svariai prisidėta prie ekonomikos augimo didinimo, makroekonominio stabilumo palaikymo, fiskalinės padėties gerinimo ir Ukrainos stojimo į ES kelio stiprinimo.

Priemonės II ramstis – Ukrainos investicijų programa – atlieka svarbų vaidmenį **sutelkiant atstatymui būtinas investicijas**, be kita ko, atsižvelgiant į ekologišką atstatymą. Ji įgyvendinama rekordiškai sparčiai – pirmaisiais įgyvendinimo metais jau paskelbta apie 1,4 mlrd. EUR vertės programas, kurias numatoma priimti, ir paskelbus kvietimus teikti pasiūlymus. Operacijos jau pradėtos vykdyti, visų pirma siekiant patenkinti neatidėliotinus poreikius tokiose srityse kaip energetika, šildymo paslaugos ir naujos investicijos į plyno lauko atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Ukrainos investicijų programa taip pat veikia ES strateginių interesų labui, nes suteikia ekonominių galimybių ES įsisteigusioms įmonėms investuoti, kurti prekybos galimybes ir skatinti augimą visame žemyne.

Pagal III ramstį Priemone **Ukrainai teikiama itin svarbi techninė pagalba**, kad būtų remiamas jos laipsniškas suderinimas su ES *acquis* rengiantis būsimai narystei, taip pat remiamas Ukrainos plano įgyvendinimas. Be to, projektais grindžiama pagalba, be kita ko, skubiai remontuojant energetikos infrastruktūrą, sustiprino šalies atsparumą ir gebėjimą reaguoti į Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą daromą poveikį. Pagal III ramstį taip pat subsidijuojami 2024 m. Ukrainai mokėtini palūkanų normos mokesčiai, susiję su paskolomis pagal ankstesnes priemones, taip sukuriant fiskalinio manevravimo valstybės biudžete galimybių.

Priemonė įgyvendinama taikant **griežtą stebėsenos ir kontrolės sistemą**, sukurtą siekiant užtikrinti, kad ES finansiniai interesai būtų tinkamai apsaugoti. Tai apima ne tik Ukrainos viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemos stiprinimą, bet ir audito valdybos, kuri padeda Komisijai vertindama Ukrainos viešojo sektoriaus valdymo ir kontrolės sistemas ir teikdama rekomendacijas, veikimą.

2024 m. Priemonė sustiprino ES paramą Ukrainai, nes įrodytas įsipareigojimas remti Ukrainą ir jos žmones tol, kol reikės. Tai buvo viena iš pagrindinių suteiktos finansinės paramos dalių,

kartu skatinant jos pastangas vykdyti reformas. 2025 m. Priemonė bus toliau įgyvendinama, pradedant visapusišką jos įgyvendinimo etapą ir toliau užtikrinant paramą Ukrainos atsigavimui, atstatymui ir modernizavimui.